

*Криворучко В. І.,
викладач*

Гадяцького фахового коледжу культури і мистецтв імені І.П. Котляревського

МІФОПОЕТИКА ХРОНОТОПУ В РОМАНІ М. ДОЧИНЦЯ «МАФТЕЙ. КНИГА, НАПИСАНА СУХИМ ПЕРОМ»

Анотація. У статті здійснено спробу з'ясувати засоби творення міфопоетичного хронотопу в романі сучасного українського письменника, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, Мирослава Дочинця «Мафтей. Книга, написана сухим пером». Увагу сконцентровано на оповідачі-протагоністові, який утілює характерні для творчості цього письменника людські чесноти, поєднуючи життєву мудрість та досвід із глибокою освіченістю і вірою в Бога. З'ясовано, що основним смислотворчим аспектом конструювання хронотопу в романі є суб'єктивація, тобто відтворення внутрішнього світу Мафтея. Протагоністові притаманні усі характерні для міфопоетичної моделі хронотопу елементи: шлях – своєрідна ініціація, творення, відродження. Також у статті крізь призму міфопоетичного хронотопу розкрито образ Данила, прозваного Тим, що з'їв гору. З'ясовано роль гори та інших символів і знаків у слов'янській міфопоетиці та безпосередньо в аналізованому романі. Для глибшого з'ясування поставленої проблеми розкрито образ Ружени, яка в певних аспектах виступає антагоністом образу Мафтея, бо також концентрує в собі недоступні знання, однак вони здебільшого містичні та засновані на темних проявах життя. Тому образу Ружени не притаманна категорія «відродження» із традиційного набору міфологічного хронотопу. Особливе місце у статті відведено слов'янському міфопоетичному образу Світового дерева, яке поряд з іншими символами виступає смислоутворюючим фактором хронотопу роману. Світове дерево (в романі – Бождереву) втілює вірування слов'ян про місце перебування померлих і асоціюється з уявленнями наших пращурів про рай. У статті також відстежено алузії на міфологічні сюжети як засіб формування міфопоетичного хронотопу. Їх у романі досить багато, як і в інших творах письменника, тому наявність алузії можна назвати особливою ідіостилією М. Дочинця. У тексті статті використано значну кількість цитат безпосередньо з роману «Мафтей. Книга, написана сухим пером» із метою підтвердження кожної наведеної тези, а принагідно – і для ілюстрації мовно-стильового багатства аналізованого роману.

Ключові слова: хронотоп, символ, міфологема, локус, топос, протагоніст.

Постановка проблеми. Хронотоп роману Мирослава Дочинця «Мафтей. Книга, написана сухим пером» дотепер не був предметом окремого аналізу, і саме це визначає актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За влучним висловом М. Бахтіна, «всяке входження до сфери смислів здійснюється тільки через браму хронотопу» [1, с. 289]. Роман М. Дочинця «Мафтей. Книга, написана сухим пером» є досить цікавим у цьому аспекті. Незважаючи на те, що в сучасному літературознавстві створені аналітичні праці

про творчість лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка (2014) Мирослава Дочинця, вони репрезентують окремі сторони його прози і залишають великий простір для подальших досліджень та інтерпретацій. Наприклад, М. Васків акцентує увагу на наративних особливостях роману «Криничар», О. Іщенко аналізує загальні риси проблематики та поетики прози письменника, С. Жила торкається структури та образів роману «Мафтей» та ін. Певні аспекти хронотопу в романах М. Дочинця розкрито в аналітичних студіях О. Іщенко. Проте цей важливий аспект структури і поетики романістики М. Дочинця потребує подальшого детального вивчення.

Постановка завдання. Метою роботи є спроба встановити специфічні ознаки та засоби творення міфопоетичного хронотопу в романі.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на філософську спрямованість роману «Мафтей. Книга, написана сухим пером», у конструюванні його хронотопу відмічаємо, що основну функцію відіграє суб'єктивізація, тобто внутрішній світ протагоніста в його різновекторних зв'язках з навколишнім світом, що виявляються у сенсорній сфері (відчуттях, враженнях, сновидіннях, переживаннях) та в логічно-мисленевій (у міркуваннях, інтуїтивних передбаченнях, ваганнях, умовиводах). Внутрішнє, «нутряне» життя Мафтея стає тим локусом, де перетинається весь часопростір тексту, і являє собою вісь, навколо якої обертаються всі структурні елементи роману та розгортаються усі його смисли, вкотре підтверджуючи узагальнення М. Бахтіна, що образ людини в художньому творі «завжди суттєво хронотопічний» [1, с. 121].

Мафтей Проскурник – «зелейник», «знатник», «провидець», «відун», «бай», «філозоф здоровля». На момент розгортання Я-нарації (а саме такий тип найбільше притаманний ідіостилію Дочинця) йому 70 років, хоч автор так організовує художній світ твору, щоб протагоніст постійно повертається у спогадах у власне минуле, таким чином ретроспективний виклад життєвих подій Мафтея створює живу органічну тканину роману та дозволяє повністю розкрити письменницький задум.

Часопростір тексту надзвичайно насичений, однак його внутрішній «центр» [2, с. 228] цілком очевидний – це «правда земного переходу» [3, с. 5] – своєрідна сповідь Мафтея. Із висоти свого віку, мудрості та досвіду він усвідомлює необхідність розповісти про історію, яка замкнула коло його «пережиття», забравши «від солодкого відлюдництва» філософа та цілителя і зануривши у «колотнечу світу» [3, с. 9]. Тобто відлік часу в романі починається від знаку, принесеного водою, – сухого пера. Значення природних і Божих знаків Мафтей завжди відчитує, адже його світ ними сповнений. Автор ущільнює міфо-

поетичний хронотоп роману безліччю образів-символів, архетипів, алюзій.

Формування такого часопростору відбувається вже з першої сторінки: річка, дорога, міст, перо невідомої птиці, замкнуте коло – в такій атмосфері Мафтей приходиться до розуміння, що настав час «переродити обітне слово в слова» [3, с. 5]. Для міфопоетичної картини світу характерні часові перетікання між минулим і теперішнім. Відтак спостерігаємо, як перед внутрішнім зором Мафтея постає епізод давньої обіцянки своєму духовному вчителю Аввакуму розказати усе, чого навчить його життя: «Ти напишеш – і се буде виправданням твого життя» [3, с. 5]. Історія життя однієї людини розгортається як притча. Шлях головного героя охоплює такі елементи міфопоетичного сюжету, як ініціація, випробування, творення, переродження. На думку В. Топорова, будь-який художній текст уже містить міфопоетичний хронотоп, проте головними елементами міфопоетичного простору дослідник називає «центр і шлях» [2, с. 228].

Шлях у романі є однією з домінуючих міфологем, адже власне сама фабула тексту – це дорога Мафтея в пошуку зниклих дівчат. Локус початку дороги – це та точка відліку, яка закінчиться віднайденням власної ідентифікації, себе «цілого»: «Я шукав не лише чужих, але й самого себе» [3, с. 340]. Хоча, на перший погляд, більш цілісної особистості, ніж Мафтей на початку оповіді, годі й шукати, проте його «путь є чимось більшим, аніж дорога. Чи ходіння, чи пережиття, чи навіть доля. Бо не він тебе обирає, а ти його. Вибираєш напрямок і йдеш. Ідеш із *чимось* і за *чимось*, а лишаєш на перепуттях *щось*. Се твої віхи у безмірі часу і простору» [3, с. 199] (курсив – М.Д.). Як видно, хронотоп не тільки формує художню дійсність тексту, але й значною мірою відтворює філософський світогляд протагоніста. Загалом, увесь шлях Мафтея: і в пошуку дівчат, і решта його життєвих перипетій – це віднайдення власної ідентичності, своєрідна міфологічна ініціативна путь, на якій належало «впізнати самих себе і знайти свій Дім» [3, с. 338].

Топос шляху-випробування, на думку Є. Мелетинського, є одним з основних у міфосюжетах [4]. Тож досить упізнано в романі використано міфологему ариадниної нитки, адже Мафтей у пошуку дівчат керувався дрібними обривками ниток, пофарбованих різною барвою. Прикметно, що в давньогрецькому міфі ариаднина нитка стає дороговказом Тесею, аби врятувати його з лабіринту Мінотавра, якому щороку афіняни мусили віддати сім найкращих дівчат. У Дочинцевому романі за рік з Мукачева безслідно зникають вісім дівчат. (До слова, історична основа – реальна [5]: 1851 року в Мукачеві зникло восьмеро дівчат «різних верств і сповідання»). Міфологема нитки пронизує увесь часопростір тексту, протагоніст тримається за єдиний знак, до якого згодом додаються інші, менш зримі, а скоріше інтуїтивні. Хоча якщо дотримуватися концепції інтуїтивізму, то несвідоме Мафтея відпочатку знало, хто є викрадачем дівчат, й автор методично моделює хронотопну структуру тексту так, аби розгадка детективного її складника поступово відкривалася передовсім через ретроспективні міркування протагоніста.

Очевидним метазнаком виступає у творі міфологема соломоного персня: у фіналі роману в дуслі дерева, яке в юності слугувало їм з коханою поштовою скринькою, Мафтей знаходить послання з минулого – клубок ниток, «зопрілий і вкритий цвіллю. Тому й вислизнув із руки й покотився <...> Розмо-

твся долга <...> До неї був прив'язаний масивний перстень. Кругом обода вибито напис...» [3, с. 346]. Міфологема персня Соломона прочитується доволі прозоро, вкотре утверджуючи міфопоетичну структуру хронотопу роману. І хоч напис на призначеному Мафтєєві персні не повторює соломонівський, протагоніст не вагається, вкидаючи його назад, в душло, аби таким чином закрити гештальт.

Як зазначалося Є. Мелетинським, окрім «шляху-випробування», ще одним важливим міфосюжетом є «творення» [4]. Роман рясніє численними епізодами цілительської практики Мафтея – чину (від «учинок», «творення»). Та й загалом виважений, осмислений щоденний триб протагоніста максимально відповідає процесу творення: «Сумлінно й неспішно прожитий день – ось глина, з якої ліпиться витривала людина» [3, с. 17].

Зі спогадів Мафтея довідуємося про підгрунття його особистості, створене долями двох поколінь роду – батька з магірю та діда з бабою, кожен з яких пройде свій шлях-випробування та власним життям зцементує підмурівок світогляду «знатника» Мафтея. Про кожного з них, неординарних і несхожих, як і про некровного предка, але духовно рідного Аввакума – «Божого челядника», що відкрив хлопцеві світ книги, ще довго переповідатимуть мукачівці.

Мукачево та його мешканців без вагань можна назвати зовнішнім колом хронотопу роману. Місто й околиці постають у значенні «землі обітованої»: «Благословен, хто родився і вмер тут. <...> прийде час, і сей город наречеться новим Єрусалимом...» [3, с. 282]. Центром світу для ще малого (і для вже зрілого) Мафтея залишалася околиця Мукачева, де «була дідова гора, були материнські луги, були батькові ліси та води, і був Зеленьків торжок, що належав світові. Пупець Усесвіту, недремний вавилон під небесним шатром. <...> І я <...> починав і завершував тут свої дні. Дні, що тяглися віком» [3, с. 280].

Локус дому, «родової дідизни» як інтегруюча смислова ланка у системі відношень Мафтея зі світом повторюється в його міркуваннях дуже часто: «Мій починок прибитий до надбережжя Латориці ступнями моїх прадідів, заговорений їх живою бесідою, що точиться з предковичности, як вода з-під кадуба. <...> Ми, Просвирники, справіку селилися коло ріки» [3, с. 9]. Як бачимо, просторові метафори стають мовою почуттів, вказуючи на нероздільність протагоніста з природою, з первісними стихіями. Прислухаючись до світу, він стає органічною і цілісною його частиною, розчиняється в часі і просторі: «Я не поспішаю і не зволікаю – я рухаюся як вода, як час. <...> Бути живою часткою цілого – хіба не найбільш захопливе таїнство життя!» [3, с. 15].

Простір Мафтея свідомо обирає замкнений – після тривалих мандрівок світом, коли довелося йому навчитися багатьом премудроцям, але й втратити найдорожчу людину. Тепер він мешкає в тих самих просторових координатах, що й попередні покоління його роду, тільки, на відміну від прашурів, обирає самотність: «Таким я став на сій ріці, на вітрах тривання. Поза людським потоком, який я своєю волею перегатив задля солодкої самотності» [3, с. 15]. «Троє дітей живуть у сій хижі – я, Дух луку і Час» [3, с. 16] – цю точку хронотопу можна вважати певною мірою сакральним його центром. У світогляді філософа Мафтея час і луговий дух матеріалізовані, вони складають товариство протагоністу, якому вдається неквапливо розчинитися в них. Він не живе у світі ілюзій, як юдей Абсалом, який мав «одну журу: дослідити, куди відлітає час» [3, с. 281].

Навпаки, Мафтей знає ціну часові: «... час – та ж ріка, що пливе без вороття» [3, с. 194]. Він наповнює кожен свій день смыслом – змілює, повертаючи людині «цілість» [3, с. 101], і для цього мусить бути цілісним сам.

Мафтей має взірці для такої цілісності та самоідентифікації: з дідом Данилом, з матір'ю Меланією, з батьком Грицем, з бабою Злотою, з Божим чоловіком Аввакумом – усі вони несвідомо чи свідомо формували світоглядні засади протагоніста. Їхні образи розширюють та увиразнюють міфопоетичний хронотоп роману. Дідове Данилове «життя було дорогою серця. Розгадав серце коня, скорив серце рідкісної, опрічної жінки, пізнав серце гори» [3, с. 80]. Данила називали Тим, що з'їв гору, адже заради коханої дружини, якій та гора затуляла бажане сонце, він «пояснив горі: <...> в мене немає вибору. Тебе я не знищу, я рознесу тебе. Так, як розносить себе вода. <...> Землю він тягав на собі. <...> І копав, копав, копав. <...> Він точив гору, як червак, уриваючи її для сонця. І гора змирилася» [3, с. 76]. Не дарма Аввакум, «прибулий із печер Афону» [3, с. 76], називає Данила Сізіфом. Ця міфема підкреслює силу духу і свідому приреченість на каторжну, малорезультативну працю задля того, щоб хоч на якусь дециму сонця прибуло у вікні для Злоти.

Гора – особливий параметр в організації простору в міфопоетичному хронотопі, це сакральний об'єкт, що формує «силове поле» [2, с. 241], своєрідну межу між видимим і невидимим, виявляючи істинну сутність людини. Гора «звела» Данила й Аввакума, «двох тубільців, двох сізіфів, як шуткував чорноризець. Один влиблювався в гору, а ерго – і в себе. Другий рівняв її для світлого простору, а заодно й для свого внутрішнього просвітлення» [3, с. 77]. Данило наносив на собі стільки скопаного ґрунту та каміння, «поки не постала бита дорога, яка понад рікою сполучила Кольчин з Мукачовом» [3, с. 77] – так у романі виникає ще один топос – відкритий просторовий образ, подальше місце розгортання смислів [4].

Особливістю міфологічного хронотопу роману є особлива взаємодія смислових і формальних компонентів. Зокрема, композиційна структура тексту відзначається характерною рестроспекцією, а заголовки розділів названі «затинами» за аналогією до зарубок дереворобів: «один затин, другий затин, третій – і дерево вкривається різбою...» [3, с. 7]. Узагалі міфопоетичний образ дерева, поруч з локусами ріки, гори, мосту, берега, дому, є одним із найчастіше вживаних у романі: від пам'ятного ясена із заповітним дуплом, єрусалимської верби, зрослої з гілочки, «допрованженої прочанами з околиці Гробу Господнього» [3, с. 66], садів, виплєканих Ружениним батьком, який «народився під деревом і під деревом помер» [3, с. 230] – аж до Бождерова, кульмінаційного архетипу в цьому переліку – вертикалі, що розділяє землю з небом, формуючи таким чином простір.

Символ Світового дерева, Дерева життя, Райського, Космічного дерева, як його називають у різних культурах, вважається одним із смислотворчих у міфопоетичному часопросторовому континуумі. Символізуючи зв'язок світів надземного (крона), земного (стовбур) і підземного, потойбічного (коріння), Бождеро в розповідях Гриця малому синові як центр раю: «Верх його сягає небес, має воно листя всіх дерев інших, і співають на нім дивні птиці. З-під коріння б'ють живлючі джерела» [3, с. 307]. Дуже щільною є концентрація образів-символів у розповіді неписьменного Гриця малому Мафтеєві:

в описі Ірсаду, який у слов'янській міфології означає місце благодатного проживання душ померлих та зимування перелітних птахів (вирій, ірій, ирій), Бождеро «стоїть на алатир-камені» [3, с. 307], який, за віруванням наших предків-слов'ян, упав з неба на острів Буян ще до зародження життя. На ньому зростає Древо Життя та палає вічний вогонь Сварога, а з-під нього тече жива вода Перуна. Цей архетип і до сьогодні зберігає як Сварга, або Око Бога. «Представляє він собою зірку з вісьмома вершинами, яка символізує Початок Світу і Божого Роду. Центр її – це Бог, а в променях переплітаються чоловічі і жіночі начала» [6].

Проте міфопоетичний часопростір роману не обмежується тільки уявленнями про Ірсад, адже Мафтеєві судилося навчати його побачити: коханий його юності, причини його усамітнення, Ружені таки вдалося створити свій Ірсад. Саме в розкритті цього міфопростору максимально досягається трансформація міфу за принципами художньо-образної творчості. Ружена «поклонилася химерам, і сама носила в собі, як дитину, жадання поклоніння. Жінка-мрія. Жінка-тайна» [3, с. 271]. Будучи упевненою у своїй винятковості й у тому, що народжена для творення чуда, вона тягнеться до містичних знань, вчиться ритуалам, замовлянням, приворотам-відворотам, «запукам», ворожбицтву. Її вабить те, що «темноти в світі більше...» [3, с. 152]. Можна припустити, що Ружена – образ-архетип слов'янської відьми, яку етимологи пов'язують зі словом «вѣдь» – знання. По суті, вона виступає смисловим антиподом Мафтея, чийі знання «світлі», бо прийшли від книг та «Божого челядника» Аввакума. Ружена існує ніби в паралельному часопросторі, в іншому вимірі: не дивлячись на свою справді щирю любов до Мафтея, вона прагне повністю підпорядкувати собі його волю. «Я знаю таке, чим у ваших книгах і не пахне!» [3, с. 233] – зізнається вона. Юний Мафтей, засліплений коханням до Ружени, не відразу збагнув, що його «вона сама забрала <...> від себе» [3, с. 244]. Через багато років обривки ниток приведуть протагоніста до неймовірного за красою саду, де побачить Мафтей «ту ж саму Ружену, що й сорок п'ять літ тому. Виглядало, ніби роки не торкнулися її» [3, с. 333]. Хоч щастя Ружені це й не принесло, вона власноручно створила свій рай на землі, де посеред «іскристого ряхтіння» височіє Біждеро – каштан-«гестиня, гейби стовп, що держить небо. <...> У розложистій, голій, безлистій кроні базарували птиці, вшеляї за видом, розміром і пером. <...> Піднебесна баня роздimalася щебетом, гуділа як дивовижний дзвін» [3, с. 333]. Увагу привертає безлиста гола крона, яка символізує на Світовому дереві майбутнє, – відтак у хронотопі Ружени майбутнє вельми сумне: вона лишається настільки самотньою «в собі, що навіть кохання не могло пробити сей панцир...» [3, с. 271].

Стовбур-теперішне, як і її зовнішня, не торкнута часом краса, має «густе зелене гілля, і під тим просторим шатром паслися козулі, сарнички й оленята, перебігали туди-сюди зайчуки, бурундуки, лисиці та інна лісова живність, безборонно повзало гаддя. Збоку з-під скали бив джерельний нурт, і водяна пороша райдугою цвіла в снопах сонячного світла» [3, с. 333]. Руженине Біждеро – дуплисте, а в ньому, як на троні, возсідає власниця Ірсаду. Цей образ викликає алузію на давньогрецьких лісових німф дріад, які, будучи нероздільними зі своїм деревом, помирають разом з ним. Така міфологема не тільки збагачує міфопоетичну структуру часопростору роману, але й передбачає безрадісне майбутнє Ружени. «Коли

довго заглядати у бездень, то й він гляне на тебе» [3, с. 235] – в юності застерігав її Мафтей, аби не каламутила собі душу. Спостерігаємо майже дослівну цитату з праці Ф. Ніцше. Через півстоліття дивлячись на її «мраморно-прекрасне лице», згадав він слова Аввакума «Ми не змінюємося, ми все більше стаємо собою» [3, с. 333]. Таким чином підкреслюється, що світоглядні основи Ружени та Мафтея відпочатку були полярними, їм належало пройти свої шляхи нарізно, лиш на мить перетнувшись і залишившись у долях обох найщасливішим спогадом. Образи-антиподи, та ще й закохані, збагачують і підсилюють міфопоетичну модель хронотопу роману, репрезентуючи собою бінарні опозиції «верх/низ», «світло/темрява», «боже-ственне/демонічне».

І якщо образ Ружени не містить елементу «відродження», а тільки «творення» і «шлях», то Мафтею, на відміну від неї, вдалося досягнути такого стану. Символічно, що усвідомлення свого відродження відчуває протагоніст поруч з деревом «гострого юнацького чекання» – ясенем, який «здіймався <...> оновлено-воскреслим» [3, с. 345]. Максимальну взаємопроникність категорій часу, простору та світоглядного воскресіння протагоніста сформульовано автором містко й одночасно глибоко: «Світ великий. Сю правду мені роковано було збагнути в глухій закутині гір. Світ не тільки великий, але й завжди новий. І в ньому завжди є місце для тебе. Твоє місце» [3, с. 248].

Висновки. Роман Мирослава Дочинця «Мафтей. Книга, написана сухим пером», будучи філософським за жанром, за формою являє собою своєрідний монолог-сповідь із широкими ретроспективними картинками та філософськими, афористичними узагальненнями. Переважає саме ретроспективна манера оповіді, в якій у полотно художнього тексту вкраплено фактологічні дані. Хронотопні координати роману точкою перетину мають внутрішній світ Мафтея, образ якого слугує в тексті своєрідним медіатором, що взаємозумовлює та взаємопов’язує всі смислоутворюючі елементи тексту. Міфопоетизація хронотопу в романі пов’язана не тільки з образом Мафтея, який намагається збагнути сенс буття свого та своїх пращурів у процесі життєвої дороги-ініціації, але й інтеграцією в художній простір роману бінарних смислових опозицій і таких універсальних міфопоетичних образів-символів, як Світове дерево, ріка, берег, гора, міст, дім та ін. Імплементация міфологічних сюжетів у хронотоп роману проявляється в міфемах та міфологемах (сізіфів труд, ариаднина нитка, соломонів перстень, дріади та ін). Перспективним є подальше дослідження міфопоетики даного роману Мирослава Дочинця та його прози загалом під кутом зору індивідуального стилю автора і, зокрема, особливостей творення ним хронотопу.

Література:

1. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Москва : Худож. лит., 1975. 499 с.
2. Топоров В.Н. Пространство и текст. Текст: семантика и структура. Москва : Наука, 1983. 299 с.
3. Дочинець М. Мафтей. Книга, написана сухим пером : роман. Мукачєво : Карпатська вежа, 2020. 352 с.

4. Мелетинский Е.М. Поэтика мифа. Москва, 1995. 408 с.
5. Закарпатці вже давно стали європейцями. М. Дочинець про свою нову книгу «Мафтей». URL : https://www.youtube.com/watch?v=UzDEKNXzpFQ&ab_channel=ProZahid.
6. Алатир. Значення символу. URL : <https://promtek2000.com.ua/?p=20991>.
7. Гольденберг А.Х. Локус дома в мифопоэтике Гоголя. *Дом-музей писателя: история и современность. XI Гоголевские чтения: сборник научных статей по материалам международной научной конференции / под общ. ред. В.П. Викуловой.* Москва, Новосибирск: Новосибирский издательский дом. 2011. С. 191–199. URL : <https://www.domgogolya.ru/science/researches/1400/>.
8. Топоров В.Н. Мировое дерево: Универсальные знаковые комплексы. Т. 2. Москва : Рукописные памятники Древней Руси, 2010. 496 с. URL : <https://litportal.ru/avtory/vladimir-toporov/kniga-mirovoe-derevo-universalnye-znakovye-kompleksy-tom-2-714019.html>.

Krivoruchko V. Mythopoetics of the chronotope in the novel “Maftей. A book is written with dried pen” by Myroslav Dochynets

Summary. The article an attempt was made to disclose the means of creating the mythopoetic chronotope in the novel “Maftей. A book is written with dry pen” by Myroslav Dochynets, a contemporary Ukrainian writer, laureate of the Taras Shevchenko National Prize (2014). Attention is focused on the main character-storyteller, who embodies traditional human virtues of the writer’s work, combining life’s wisdom and experience with deep education and faith in God. It has been clarified, that the creation of of Maftей’s inner world is the main meaning-making aspect in the novel. The protagonist embodies all the elements inherent in the mythopoetic model of the chronotope: the path – a kind of initiation, creation, rebirth. The article also reveals the image of Daniel, nicknamed the One who ate the mountain, through the prism of the mythopoetic chronotope. To further clarify the problem, the image of Ruzhena, who in some respects is the antagonist of the image of Maftей, is also revealed. She also concentrates inaccessible knowledge, but it is mostly mystical, and based on dark manifestations of life. The role of the mountain and other symbols and signs in Slavic mythopoetics and in the novel under analysis is clarified. Therefore, the image of Ruzhena is not characterized by the category of “rebirth” from the set of mythological chronotope. A special place in the article is given to the Slavic mythopoetic image of the World Tree, which is also a meaning-making factor in the chronotope of the novel. This symbol embodies the beliefs of the Slavs about the whereabouts of the dead and is associated with the idea of paradise. There are traced allusions to mythological plots, which are the means of forming a mythopoetic chronotope. There are quite a lot of them in the novel, as well as in other works of the writer, ie the presence of allusion can be called a feature of Dochynets’ idiosyncrasy. The text of the article uses a significant number of quotations directly from the novel “Maftей. A book written with a dry pen” in order to confirm each of the above theses, and at the same time – to illustrate the linguistic and stylistic richness of the analyzed novel.

Key words: chronotope, symbol, mythologeme, locus, topos, protagonist.